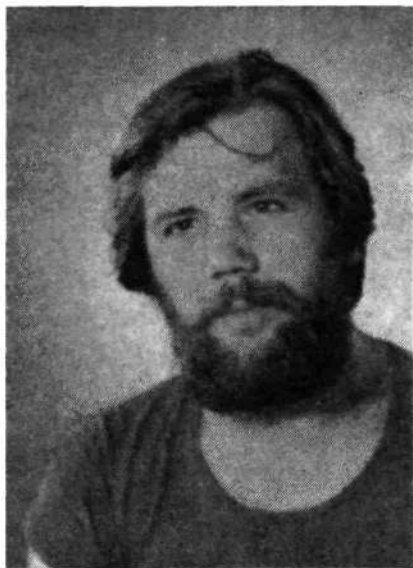

zvon odbije polnoči
 v glavi ključ zaškrtla
 bela halja črn strah
 dohtar v dušo vrta
 v rokah puščico drži
 dohtar v dušo vrta

sedem let že v dušo vrta
 včasih kakšno v snu ubije
 zgine dohtar pride luna
 nova sestra v mrtvi klije
 kólo plešemo v nov dan
 nova sestra v mrtvi klije

Franjo
 Francič

Heterogenost in individualnost

Odločil sem se odgovoriti na zastavljena vprašanja, smernice, ker menim, da zajemajo dovolj širok spekter problemov, po katerih vprašujete.

1.

Sama delitev na »literaturo mladih« kot posebno, različno od »literature starejših«, je vprašljiva, kajti vsebuje samo element starosti avtorjev, znano pa je, da so mnogi umetniki že na začetku, v mladih letih ustvarili kvalitativno močne in priznane tekste. Prav tako je znano, da mladi prinašajo nov žar, svežino, drugačen pristop k temam, ki pa so stare, kakor je stara civilizacija. Drugo vprašanje je možnost uveljavitve, vendar mislim, da je tu najpomembnejša vloga lastnega dela, literarno ustvarjanje je konec koncev izrazito individualno delo v fazi ustvarjanja, kasneje pa si pesem ali novela najde pot; to pot odpira le njena kvaliteta. Vloga kritike ima pomembno funkcijo, kakor tudi mentorstvo, uveljavitev z objavo, ni pa bistvenega pomena, tako kot lastno delo, samokritika, vztrajanje.

2.

V »mladi produkciji«, če jo tako imenujemo, ni izrazite miselne usmeritve, tudi prevladujočega slogovnega profila ni, še sama produkcija ni ne vem kako obilna, je pa zanimiva prav zaradi heterogenosti in individualnega prebijanja.

3.

Velikokrat je težko govoriti o lastnem ustvarjanju, posebno če je še začetniško, nezrelo in neizdelano.

Mnenja sem, da je v slovenski literarni ustvarjalnosti še precej belih lis, tem, ki se jih umetniki niso lotili ali pa samo obrobno. Tu mislim na erotiko. Slovenci v primeri z drugimi narodi nimamo kvalitetne erotične proze, nekaj več je poezije, potem so teme, ki naravnost bodejo v oči, pogojene so z našimi specifičnimi razmerami, na primer marginalne teme, kot so vse zvrsti socialne patologije, skoraj nihče ne piše o delikvenci, zaporništvu, o ljudeh z »one« strani, seveda ne v socialnem smislu, temveč v širšem, občem kontekstu. Gotovo so teme, ki se jih v javnem življenju izogibamo, v umetnosti pa se jih ne bi smeli.

In prav tu bom poskušal najti prostor svoji literaturi.

4.

Skupinsko nastopanje ima svoje prednosti in svoje slabosti. Sam ne čutim potrebe po skupinskem nastopanju, pogrešam pa neformalno izmenjavo mnenj brez etiketiranja, natolcevanja in diskvalifikacij. S tem pa se na žalost srečaš že v prvih stikih, mnoga pota se ti odpirajo šele prek znanstev in priporočil.

5.

Veliko knjig, tako domačih kot tujih avtorjev, izhaja vsak dan, spremeljati vso to produkcijo je sila težko. V zadnjih desetletjih je na Slovenskem izšlo precej odličnih, evropskih tekstov, tako da se je težko odločiti za nekaj imen. Od poezije najraje posegam po Strniši, Zajcu, od proze rad prebiram Jančarja, Božiča, Filipčiča.

Pripomnil bi, da je odnos širše bralne publike mnogokrat površen, neobjektiven, morda je temu kriva nizka bralna kultura, ljudi šopajo, in šopajo se tudi sami, z raznimi Konsaliki, ljubezenskimi štorijami v visokih nakladah, za dobro izvirno knjigo pa ne najdemo sredstev, da bi jo približali širšim množicam. Mogoče je nekaj krivde tudi pri samih ustvarjalcih in njihovi zagledanosti vase.

Na koncu bi rad dodal še dve misli, ki sta mi blizu, hkrati pa se dotikata zastavljenih vprašanj:

L. F. Celine:

Najboljša stvar, ki jo človek lahko naredi, mar ne, ko se znajde v tem svetu, je to, da skuša oditi ven. Naj bo nor ali ne!

F. G. Lorca:

Poezija je nekaj, kar gre tudi na cesto, kar se giblje ob naši strani... V vseh predmetih je poezija, na poezijo ne gledam kot na abstrakcijo, marveč kot na realno eksistenco, ki me spremlja.

Mama, si videla mrtvega psa v travi?

Gost dež tke sivo zaveso. Povsod zastave. Mrtvo, brez gibanja. Kupi premoga. Otroci na zelenih športnih vozičkih. Matere jim brišejo smrkave nosove.

Povsod plakati in ledeni mestni tlak.

Si videla mrtvega psa v travi?

Tam doli je razdeljeno. Vase lezem. Potem, mama, pridejo v belem z bolničarji, privežejo me na posteljo, prevlečeno z usnjem. Peljemo se, strop potuje. V kotu kovinsko ognjišče. Nataknejo mi uzde, prebodejo senca in me porinejo v brezno. Tu smo mi trije. Voščeni, negibni.

Nikar ne reci, da ne greva v cirkus. Ne maram konjskih dirk. Ves se tresem in usločim.

K meni se spusti, mama. Pustiva njega, kar odidiva in naju ni več. Boš posadila rože? Rože in zvezde.

Ampak sinoči se je podiralo na vseh straneh. Zakopan in sam sem bil
Kdaj mi pošlješ dežni plašč?

Skloni se k meni.

Ne prihajaš več. Kako, da sva šla in ga pustila? Naju je moril?

Mama, zdaj si v drobcih, v kosih se mi kažeš. Ko sem pa tako sovražen do ljudi, do sveta.

Tam smo prebivali.

Pridi. Smejeva se, kupuješ mi sladoled. Skupaj vidiva.

Brez rok in nog sem. Kam, prekleto, kam? Smrt sanjam. Stran od življenja. Zbežal sem predaleč. Ampak ni hudo. Preblizu je.

Tako drobna si, tvoje roke te izdajajo, tvoji žulji. Kaj bi nama on? Ga ne moreš dokončno pokopati? Bo še iz zemlje pogledal ven?

Mi trije nismo bili družina.

Priznaj, priznaj.

Knjige, denar, dneve, sebe trgam, tavam in prosim ljudi.

Nikjer me ne sprejmejo.

Gozd je grozljiv, strehe za njim so noži.

Toliko hodnikov je za menoj, toliko rovov sem prehodil, toliko zemlje požrl, da je ugasnila svetilka. Progasta pižama me naredi tako strašnega. Tudi druga strašila so.

Obišče me teta iz Skopja. Kekse drobiva in objemava zelenje.